

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. XXXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

EPIST. XXXVIII.

A

PRÆCEPTA vtilia ad Sapientiam, magis quàm Dissertationes sæpe esse. Illa irrepere in animum, & seminis modo fructificare & diffundi.

MERITO exigis, vt hoc inter nos epistolarum commercium frequentemus. Plurimum proficit sermo, qui minutatim irrepserit animo. Disputationes præparatae, & effusa audiente populo, plus habent strepitus, minus familiaritatis. Philosophia bonum consilium est: consilium nemo clamore dat. Aliquando vtendum est & illis, vt ita dicam, concionibus; vbi qui dubitat, impellendus est: vbi verò non hoc agendum est, vt velit discere, sed vt discat, ad hæc submissiora verba veniendum est. Facilius intrant, sed & hærent. nec enim multis opus est, sed efficacibus. Seminis modo spargenda sunt. quod quamuis sit exiguum, cum occupauit idoneum locum, vires suas explicat, & B ex minimo in maximos auctus diffunditur. Idem facit oratio. non latè patet, si aspicias: in opere crescit. Pauca sunt quæ dicuntur: sed si illa animus benè exceperit, conualescent & exsurgunt. Eadem est, inquam, præceptorum conditio, quæ seminum. multum efficiunt, & si angusta sunt: tantum, vt dixi, idonea mens rapiat illa, & in se trahat. Multa inuicem & ipsa generabit, & plus reddet, quàm acceperit.

EPIST. XXXIX.

VARIE, & varios, in philosophiâ scripsisse: excitari nos debere, & ardorem capere ab exemplo. Naturam ed ducere, quæ ad excelsa vocat: in quibus non est, plebeia Felicitas, non item voluptas, quia aut fragilia sunt, aut nocent.

COMMENTARIOS quos desideras, diligenter ornatos, & in angustum coactos, ego verò componam: sed vide ne plus profectura sit oratio ordinaria, quàm hæc quæ nunc vulgò Breuiarium dicitur, olim cum Latinè loqueremur, Summariarium vocabatur. Illa res discendi magis necessaria est: hæc scienti. illa enim docet, hæc admonet. Sed vtriusque rei tibi copiam faciam. Tu à me, non est quòd illum aut illum exigas. qui notorem dar, ignotus est. Scribam ego quod vis, sed meo more. Interim multos habes, quorum scripta nescio an satis ordinent. Sume in manus indicem philosophorum: hæc ipsa res expergisci te coget, si videris quàm multi tibi laborauerint; concupisces & ipse ex illis vnus esse. Habet enim hoc optimum in se generosus animus, quòd concitatur ad honesta. Neminem excelsi ingenij virum humili

C

EPIST. XXXVIII. I. CLAMORE DAT.] Non malè Muretus: tamen Muretus. Nam libri omnes, clarè dat: quod esset, clarà & elatà voce. Sanè mox exponit, submissiora verba.

EPIST. XXXIX. I. COMMENTARIOS.] Philosophicos, vt conicio: sed breues, & summam continentes.

2. DILIGENTER ORNATOS.] Meliores libri, ordinatos: quos audio. Ordine & methodo scriptos, memoriæ & disciplina adiuuanda.

3. ORATIO ORDINARIA.] Longa & tractata, quæ differendi speciem habet: quæq; philosophis vulgò in vsu.

4. VULGÒ BREVIARIUM.] Fox bis ter in Suetonio, Plinio, alijs aut medijs.

5. ILLA RES.] Ordinaria oratio.

6. HÆC SCIENTI.] Breuiarium.

7. COPIAM FACIAM.] Fecisti sine? vtinam D habeamus.

8. ILLVM AUT ILLVM.] Auctorem scilicet, quem laudem identidem atq; aduocem, fides causâ.

9. NOTOREM DAT.] Noster in ludo, de morte Claudij: Siquis à me notorem petisset, te fui nominaturus, qui me optimè nosti. Xenophon yvovsivæ dixit: & adhiberi solet, vbi de statu aut qualitate cuiuspiam dubitatur. Dicit igitur Seneca, Mibi fidere & credere debetis: alium notorem siue cognitorem (vt Cicero) non dabo.

10. SATIS ORDINENT.] Id est, ordinata sunt, & materiam disponant.

11. EXPERGISCI TE COGET.] Atte certè, cum vel Chrysippi tantum, vel Aristotelis librorum indices video.

12. ANIMVS

Alia delectant & sordida: magnarum rerum species ad se vocat & extollit. Quemadmodum flamma surgit in rectum, iacere ac deprimi non potest, non magis quam quiescere: ita noster ¹² animus in motu est, eò mobilior & actuosior, quò vehementior fuerit. Sed felix qui ad meliora hunc impetum dedit: ponet se extra ius ditionemque fortunæ. secunda temperabit, aduersa comminuet, & aliis admiranda despiciet. Magni animi est, magna contemnere, ac mediocria malle, quàm nimia. Illa enim vitia ¹³ vitaliaque sunt: at hæc, eò quòd superfluum, nocent. Sic segetem nimia sternit vbertas: sic rami onere franguntur: sic ad maturitatem non peruenit nimia fecunditas. Idem animis quoque euenit, quos immoderata felicitas rumpit: quâ non tantum in aliorum iniuriam, sed etiam in suam vtuntur. Quis hostis in quemquam tam contumeliosus fuit, quàm in quosdam voluptates suæ sunt? quorum impotentia atque insanæ libidini ob hoc vnum possis ignoscere, quòd quæ fecere, patiuntur. Nec immeritò hic illos furor vexat. necesse est in immensum exeat cupiditas, quæ naturalem modum transiit. Illa enim habet

B suum finem: inania, & ex libidine orta, sine termino sunt. Necessaria meretur utilitas: superuacua quòd redigis? Voluptatibus itaque se mergunt, quibus in consuetudinem adductis carere non possunt: & ob hoc miserrimi sunt, quòd eò perueniunt, vt illis quæ superuacua fuerant, facta sint necessaria. *ferunt* itaque voluptatibus, non fruuntur: & mala sua, quod malorum vltimum est, amant. Tunc autem consummata est infelicitas, vbi turpia non solum delectant, sed etiam placent: & definit esse remedio locus, vbi quæ fuerant ¹⁴ vitia, mores sunt.

EPIST. XL.

HORTATUR scribere, quia ibi imago mentis. tum de Serapione, prompti & profusi sermonis: quod negat Philosophum decere. Grauis & tarda oratio magis intrat & descendit.

C **Q**UOD frequenter mihi scribis, gratias ago. nam quò vno modo potes, te mihi ostendis. Numquam epistolam tuam accipio, vt non protinus vnà simus. Si imagines nobis amicorum absentium iucundæ sunt, quæ memoriam renouant, & desiderium absentia, falso atque inani solatio leuant: quanto iucundiores sunt litteræ, quæ vera amici absentis vestigia, veras notas afferunt? Nam quod in conspectu ¹ dulcissimum est, id amici manus epistolæ impressa præstat, agnoscere. Audisse te scribis, ² Serapionem philosophum, ³ cum istuc applicuisset, solere magno cursu verba ⁴ conuoluerit, quæ non effundit vnà, sed premit & vrget. plura enim veniunt, quàm quibus vox vnà sufficiat. Hoc non probo in philosopho, cuius pronuntiatio quoque, sicut vita, debet esse composita. nihil autem ordinatum est, quod præcipitatur & properat. Itaque oratio illa ⁵ apud Homerum concitata, & sine intermissione in morem niuis superueniens, oratori

D 12. ANIMVS IN MOTV EST.] Vide Consol. ad Heluiam, cap. VI.

13. VITALIAQUE SVNT.] Mansura, vitam & auum ferre possunt.

14. VITIA, MORES SVNT.] Tacitus in Germania: Nec corrumpere & corrumpi, Sæculum vocatur. Ita enim prætexunt vulgò, Mores sunt, Sic vitur, Sæculum est.

EPIST. XL. I. DVLCISSIMVM EST.] Nempe, Agnoscere. Itaque distinctione ego iuu. Sicut oculis præsentem agnoscimus, sic absentem ex impressa manu.

2. SERAPIONEM.] Quis philosophaster iste fuerit, nescio: nisi quòd illo & sequenti auro tales fuerit multi.

3. CVM ISTVC APPLIC.] In Siciliam, opinor. Itaque legam & distinguam: Audisse te scribis Serapionem philosophum, cum istuc applicuisset: & solere magno. Nunciat enim Seneca, & indicium quæsierat super homine, quem audierat. Quod si vulgata tenes, sententia esset, Audisse Lucilium, quòd Serapio Roma solitus esset verba ita facere.

4. CONVOLVERE.] Aptum est, quid tamen, quod libri consensu, conuelleret? An fortè conuertit? an, compellere?

5. APVD HOMERVM.] De Ulyssæ, cui donat — ἔρα νηὶ ἀδ' ἰσὶν ἑομότα χυμπίσιν: — sermonem niuibus hibernis ad similitantem. quod de copiâ benè interpretatur Seneca, & dense verba cecidisse, vt niues.